

A faded background image showing a person, possibly a woman, working on a wooden structure, perhaps a fence or a piece of furniture. The image is in grayscale and serves as a backdrop for the text.

להבין הסטוריה

הציונות

כתנועה מדינית

חוברת לימוד ועבודה

חוברת 9

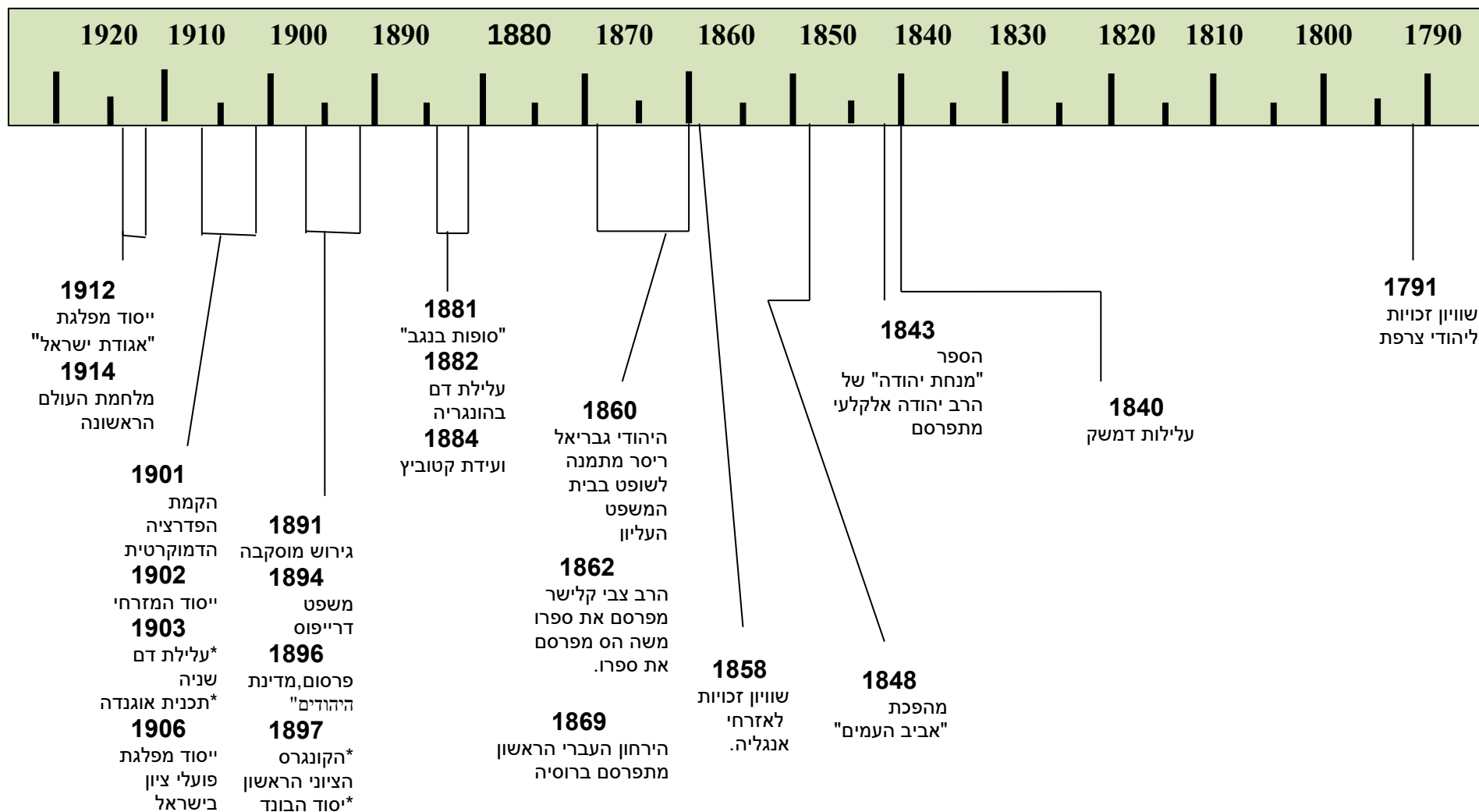
תוכן עניינים

עמ' 3.....	ציר הזמן
עמ' 4-7.....	בנימין זאב הרצל-אבי הציונות המדינית
עמ' 8-16.....	מדינת היהודים- פתרון מדיני
עמ' 17-28.....	הקונגרס הציוני בבאזל
עמ' 29-46.....	פעילותו המדינית של הרצל
עמ' 30-32.....	פעילות דיפלומטית עם גרמניה
עמ' 32-35.....	פעילות דיפלומטית עם תורכיה
עמ' 35-46.....	פעילות דיפלומטית עם ברטניה
	הצעת אל עריש, הצעת אוגנדה
עמ' 46-50.....	סוף דבר
עמ' 51.....	סיכום פעולותיו של הרצל
עמ' 52-57.....	שאלות בגרות
עמ' 58.....	בבליוגרפיה

מכון ברנקו וייס

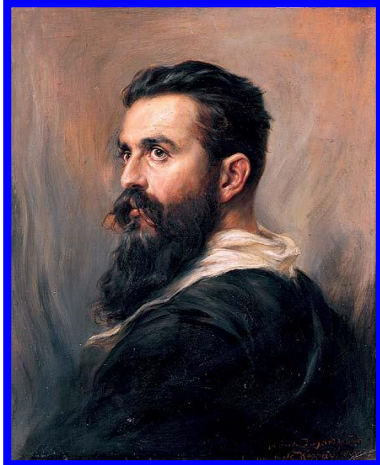
**כתבה- אהלי בוקי
תשס"ט**

ציר הזמן

(תיאודור)בנימין זאב הרצל, - אבי הציונות המדינית

הפתרון המדיני לבעיית היהודים נשמע יותר ויותר. הרצל הוא זה אשר הוגה תכנית מעשית לפתרון המדיני ואף מקים תנועה ציונית עולמית.

1860 - 1904

נולד בבודפשט, הונגריה, ב 1860-ונפטר ב 1904-באוסטריה. **חוזה מדינת היהודים, אבי הציונות המדינית ומייסדה של ההסתדרות הציונית העולמית.** הרצל גדל במשפחה אשר **ניסתה להשתלב עם סביבתה**, והתחנך ברוח ה"השכלה" היהודית-גרמנית של זמנו. ב 1878-עבר עם משפחתו לווינה, ושם סיים את לימודיו בפקולטה למשפטים. לאחר שנה אחת נטש את מקצוע המשפטים. ב 1885-**החל לעסוק בכתיבה** ואף פרסם מאמרים, סיפורים פילוסופיים ומחזות, וכמה מהם הוצגו בהצלחה באוסטריה ובגרמניה .

1. הרצל התחנך ברוח ה"השכלה". מה הכוונה במשפט זה?

בתחילה האמין הרצל, כמו משכילים יהודים רבים, כי התבוללות היא הפתרון האמיתי למצוקות היהודים. הוא חשב שהתבוללות היהודים בקרב העמים בהם חיים יהודים תביא לקבלת היהודים. הרצל הציע שהיהודים ימירו את דתם באופן המוני מתוך אמונה שזה הדבר הנכון. אבל מהר מאוד שינה הרצל את השקפותיו.

ב 1891- החל לשמש ככתב של עיתון בווינה.

כשהחריפה האנטישמיות בצרפת גברה התעניינותו בשאלת היהודים. בתקופה זו ראה בבעיית היהודים שאלה חברתית, העשויה לבוא על פתרונה בתנועה גדולה ומאורגנת של היהודים בני הדור הצעיר. עבודתו בסיקור עיתונאי של פרשת דרייפוס שינתה את השקפתו. הרצל הגיע למסקנה שלבעיית היהודים יש פתרון אחד - יציאה המונית של היהודים מתחומי האנטישמיות וריכוזם בטריטוריה משלהם, שבה יוכלו לקיים ריבונות עצמאית.

2. ציין מה היה הפתרון של הרצל בראשית דרכו לבעיית היהודים?

3. מה הביא את הרצל לשנות את דעתו לגבי בעיית היהודים? ומה הייתה מסקנתו?

האנטישמיות באירופה גרמה להרצל להבין כי האמנציפציה לא תביא לשינוי בהתייחסות עמי אירופה ליהודים. כעת טען הרצל שאי אפשר להפוך את היהודי לשווי זכויות באמצעות חוקים. יש צורך בתקופת הסתגלות גם ליהודים וגם לגויים בעקבות האמנציפציה.

בתקופה זו כתב פילוסוף בשם אויגן קרל דרינג על כך שהיהודים מסכנים את העמים שבתוכם הם יושבים, לכן צריך לשלול מן היהודים את הזכויות שקיבלו במסגרת האמנציפציה, וכך לצמצם את השפעתם על חיי המדינה והחברה שבה הם חיים. כמו כן, צריך לצמצם את השתלבותם של היהודים, לא לאפשר להם לעסוק בכל המשרות ולא לאפשר נישואי תערובת.

4. ציין אילו גילויי אנטישמיות קיימים בדבריו של הפילוסוף אויגן קרל דרינג.

5. מה טען הרצל בעקבות גילויי האנטישמיות באירופה?

בעקבות דבריו של הפילוסוף אויגן קרל דרינג, כתב הרצל ביומנו: "אם סופר כדרינג, בעל שכל חודר ומעמיק ובעל השכלה מקיפה ועולמית עשוי לכתוב כגון אלה- מה עוד יש לקוות מן האספסוף הנבער והמופקר?"

6. מה כוונתו של הרצל בתגובתו של אויגן קרל דרינג?

כאשר שימש הרצל ככתב עיתונו בפריז הוא היה עד לפרשת דרייפוס ואף סיקר את מהלך המשפט בעיתון. הוא חזה בקצין היהודי צרפתי אלפרד דרייפוס אשר הואשם בבגידה ונידון למאסר עולם.

הרצל הזדעזע גם מגילויי האנטישמיות בעקבות המשפט והוא הגיע למסקנה שוב, כי רק שינוי מעמדם החוקי של היהודים או האמנציפציה בלבד לא יביאו לפתרון בעייתם. לא משנה אם יהודי ידבר צרפתית, יתלבש כמו הגויים, ישרת בצבאם או יגלה נאמנות, הוא תמיד ישאר זר.

לכן, צריך למצוא פתרון קיצוני- היהודים צריכים עצמאות וטריטוריה משלהם, רק אלה יביאו להפסקת האנטישמיות.

7. מדוע פרשת דרייפוס זעזעה את הרצל.

"מדינת היהודים" - פתרון מדיני

בתחילת 1896 פרסם הרצל את ספרו "מדינת היהודים" שבו הוא כתב את הפתרון המודרני של שאלת היהודים – מדינת היהודים. הספר מתאר כיצד רואה הרצל את מדינת היהודים העתידה לקום, בפירוט רב עד כדי התייחסות לשעות העבודה שיהיו נהוגות בה. הספר התפרסם בברלין ובוינה, בשנת כשנה לפני כינוסו של הקונגרס הציוני הראשון.

שער הספר "מדינת היהודים"

הספר נחלק לארבעה פרקים:

1. פרק כללי-שבו נדונה הבעיה האנטישמית, גורמיה וסיכוייה. כאן מפרט הרצל בקצרה את תוכניתו להקמת המדינה העצמאית החדשה. למשימה זו יש להקים שני ארגונים: "החברה היהודית", שתעסוק בגולה בארגון יציאת היהודים לטריטוריה היהודית. ו"אגודת היהודים" תנהל משא ומתן דיפלומטי עם מדינות העולם כדי למצוא טריטוריה לעם היהודי. היא גם תכתוב חוקה, אשר תקבע את אופי המדינה. בפרק זה גם נדונה השאלה: האם להקים מדינה בארץ ישראל או בארגנטינה? את הספר כתב הרצל במהלך חודשיים, תוך סערת רגשות עזה.

8. מה הציג הרצל בספרו "מדינת היהודים"?

9. מה היו הנושאים שנכתבו בפרק הראשון של הספר?

2. הפרק השני- עוסק "בחברה היהודית" כחברה עיסקית יהודית, הפועלת,

לפי חוקי אנגליה, עם הון מניות. בפרק נידונים ההיבטים הכלכליים : דרכי העברת רכוש, קניית אדמה, צורת מעונות העובדים, יום עבודה בן שבע שעות, סעד, ערבויות "החברה" וגיוס הון.

3. הפרק השלישי - הפרק דן בדרכי ההגירה היהודית לטריטוריה הלאומית לא

כיחידים אלא בקבוצות, אשר תדענה מראש, היכן יתיישבו ולאן ילכו, והכול לפי בחירה.

4. הפרק הרביעי – הפרק דן בדרכי פעולתה של "אגודת היהודים", באופי

החוקה בשאלת הלשון, ובעניין הדגל.

10. ציינו את הנושאים אשר נדונו בפרק השני, השלישי והרביעי של הספר.

בספרו "מדינת היהודים" טען הרצל כי היהודים בעולם סובלים מאנטישמיות אשר חוזרת מבחינה היסטורית שוב ושוב. גם אמנציפציה וגם הצלחה כלכלית של היהודים חיזקו את האנטישמיות.

פרשת דרייפוס הוכיחה שאפילו במדינה אשר חרתה על דיגלה את ערכי השוויון, האחוה והחירות היו גילויי אנטישמיות חמורים. למעשה, האנטישמיות לפי דעתו היא זו אשר גורמת ליהודים לראות עצמם כאומה, ולכן הפתרון הוא מדינה משלהם.

כדי להגיע למדינה עצמאית, יש להשיג אישור מאחת המעצמות לקבל חבל ארץ להתיישבות יהודית עצמאית.

בספרו השני "אלטנוילד" (ארץ עתיקה חדשה) מתאר הרצל מדינה דמוקרטית ליברלית בעלת תרבות ושפה ארופאיות. הרצל אף מתייחס בספר זה לאוכלוסיה הערבית בארץ ישראל, לדעתו, אוכלוסיה זו תקבל את המתיישבים היהודים בשמחה משום שהיהודים יתרמו לפיתוח הארץ.

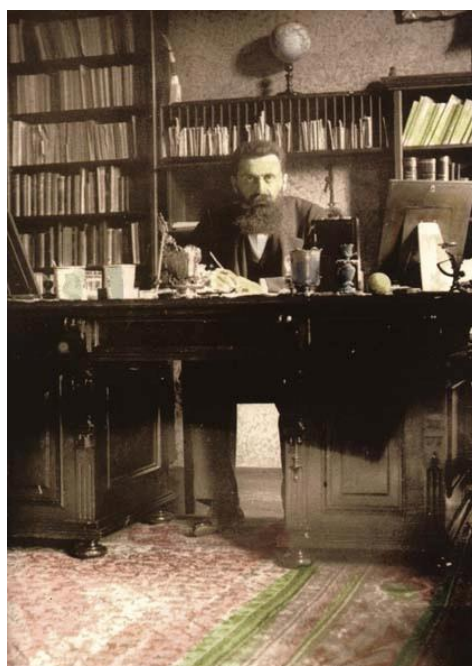
11. מה, לדעת הרצל, גורם ליהודים להרגיש אומה? הסבירו זאת.

מתוך "מדינת היהודים":

"...שאלת היהודים קיימת, ורק איש בער(ללא השכלה) לא ידע אותה ויכחיש במציאותה..."

...שאלת היהודים קיימת בכל המקומות שבני עמנו יושבים בהם במספר רב, ובאשר איננה עוד היום, בוא תבוא לאחר איזה זמן לרגל היהודים הנודדים שמה. הן תמיד פנינו מועדות אל המקומות, שבהם אינם נרדפים עוד, ובהאחזנו בתוכם תחלנה הרדיפות גם בהם. כן הוא הדבר ולא יחדל מהיות גם בארצות היותר נאורות – וארץ צרפת תוכיח – כל זמן שלא תיפתר שאלת היהודים באופן מדיני. היהודים העניים נושאים אתם את האנטישמיות לאנגליה, וגם לאפריקה כבר הביאוהו..."

12. למה מתכוון הרצל במשפט "שאלת היהודים"? ומה טוען הרצל בקטע מקור זה?

"...כי נעזוב את הארצות, שבהן אנו יושבים? ואנה פנינו מועדות?"

או אולי נוכל להשאר עוד פה? ועד מתי?

אנסה להשיב על השאלה, אם נוכל להשאר פה. הנוכל לקוות לימים טובים מאלה, לשבת בדד ולדום, לצפות לעזרה ממרום, עד כי יהפך לבב השרים והעמים ויערה עליהם הרוח לאהבה אותנו ולחמלה עלינו? והנה אנכי אומר, כי לא נוכל לקוות שישתנה מצבנו לטובה, יען אשר השרים – גם אם יאהבונו בלבם כאהבתם לכל אזרחי ארצם – אין לאל ידם להיות לנו למגן ולסוכך עלינו, ככל אשר יוסיפו להאיר אלינו פנים, ככל אשר יגדילו את חסדם אתנו, כן יגדילו את השנאה בלב צוררי ישראל...

...העמים אשר אנחנו יושבים בקרבם כלם יחד, אם בסתר או בגלוי, שונאים לנו."

13. מדוע, לדעת הרצל, אל ליהודים להשאר בארצות בהן הם יושבים?

"פלשתינא" או "ארגנטינה"

"...הנבחר בפלשתינא, או בארגנטינה? "האגודה" תבחר בארץ אשר תוכל ואשר עליה יסכימו רב בני עמנו, האגודה תחליט באיזה מהן נבחר.

ארגנטינה היא אחת הארצות הדשנות והפוריות שבעולם, ארץ רחבת ידיים מאד ואקלימה ממוצע. ממשלת העם בארגנטינה תתן לנו בחפץ לב כברת ארץ להאחז בתוכה...

לב איש מאתנו ונפשותינו משתוקות לשוב אליה. לו חפץ הדר כבוד השולטן לתת לנו את הארץ הזאת כי עתה נָתַנו לו ידינו להביא סדרים בענייני האוצרות של ממלכתו..."

מה החיובי בכל הצעה?

[illegible]

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס

"מדינת היהודים" = ניסיון לפתרון מודרני של שאלת היהודים.

הספר מחולק לשני

חלקים:

1. בעיית היהודים -

האנטישמיות

והקיום היהודי
בגולה שמעורר
אותה.

2. פיתרון לבעיה =

פתרון לאנטישמיות
– טריטוריה להקמת
מדינה יהודית.

הרעיונות בספר:

1. גם אם היהודים יתבוללו
ויקבלו זכויות עדיין תהייה
אנטישמיות.

2. מדינת היהודים – **ארץ ישראל**
או ארגנטינה.

3. תהליך הקמת המדינה יעשה
בשני שלבים:

**עלייה והתיישבות
בארץ ישראל**

**קבלת צ'רטר = אישור
התיישבות בארץ
ישראל מאומות העולם**

ההכנות להקמת

המדינה:

1. הקמת **גוף כלכלי** –
איסוף כספים לקניית
אדמות.

2. הקמת **גוף מדיני** –
נציג העם היהודי
שישכנע את האומות
לתת צ'רטר.

אופי מדינת היהודים:

1. הקמת המדינה רק
באישור העולם.
2. שלום עם שכני המדינה.
3. מדינה מודרנית.
4. הפרדת הדת מהמדינה.
5. הקמת המדינה **בכל מקום**
בעולם (לא רק בא"י).
6. דגל המדינה בעל 7 כוכבי
זהב.

**תגובות היהודים לספר "מדינת
היהודים" של הרצל**

יתר היהודים

נגד.

לא האמינו כי אפשר ליישם את הרעיון.
חשבו שהרצל חולם והוזה.

היהודים החרדים

נגד.

על פי אמונתם אסור לבנות מדינה יהודית
בארץ ישראל לפני שיגיע המשיח.

היהודים המתבוללים

נגד.

חשבו ההפך מהרצל, והאמינו כי וחשבו שהפיתרון
לבעיית היהודים הוא דווקא כן לחיות עם הגויים
ולהתבולל בתוכם.

בעד הרעיון

יהודים צעירים וסטודנטים שסבלו מהחיים בקרב הגויים, שמחו
והאמינו ברעיון של הרצל וראו בו מנהיג!!!

15. מי התנגד להצעת הרצל, מדוע?

16. מי תמך בהצעתו, מדוע?

לפיכך החליט הרצל לפתוח בפעילות מדינית. בשנת 1896 החל בפגישות עם ראשי השלטון העות'מאני (עם הווזיר הגדול ואחר כך עם הסולטן), כדי לקבל מהם אישור להתיישבות יהודית בארץ-ישראל. בשנת 1898 נפגש עם קיסר גרמניה בירושלים והציע לו תוכנית שלפיה היהודים יקבלו עליהם את תיקון מצבה הפיננסי של האימפריה העות'מאנית תמורת ויתורו של הסולטן על שלטונו בארץ-ישראל והסכמתו שתהיה למדינה יהודית בלתי תלויה. ואולם, מאמציו המדיניים הישירים בקושטא לא נשאו פרי, וגם פגישתו עם הקיסר לא הביאה לתוצאות שציפה להן.

17. תארו את פעילותו המדינית של הרצל למען הגשמת רעיונו- מדינת יהודים.
האם הצליח בפעילותו?

האכזבה מחוסר ההצלחה המדינית הביאה את הרצל להחליט לכנס קונגרס יהודי לאומי כללי כדי להראות לעולם מהי הציונות.

הקונגרס הציוני הראשון בבאזל

הקונגרס הציוני הראשון נפתח בטקס חגיגי בבאזל, ביום א' 29 באוגוסט 1897. נטלו בו חלק 197 צירים, נציגי אגודות ציוניות מכל רחבי העולם. בשבת ערב הקונגרס ביקרו הרצל ונורדאו (הוגה דעות ורופא יהודי יליד הונגריה שהיה ממייסדי התנועה הציונית) בבית הכנסת. הרצל עלה לתורה וקרא בעברית. כל זה כדי להפיג המתח עם העולם הדתי חרדי. רבני מינכן מנעו את קיום הכנס בעירם. ובגלל זה הועבר הכנס לבאזל שבשווייץ, שם הסכים הרב ארתור כהן, רבה של באזל, לארח את הקונגרס.

18. מהו הקונגרס הציוני הראשון? היכן התכנס ומי השתתף בו?

הזמנה לקונגרס הציוני

הרצל היה הדמות המרכזית באירועי הקונגרס. בשל החשש שהדיונים לא יביאו לתוצאות להן קיווה הרצל, הוא תכנן מראש את כל הפרטים ומהלך הדיונים. הוא דאג אפילו שהנציגים יגיעו בלבוש מכובד ויקצרו בנאומיהם. הוא אף גישר ופישר בין כל המחנות והזרמים שהגיעו.

19. כיצד הבטיח הרצל את הצלחת הקונגרס.

החלטות הקונגרס

- 1. נקבע המצע של התנועה הציונית: הציונות שואפת להקים לעם ישראל בית מולדת בא"י מובטח על פי המשפט הציבורי. "**
- הוחלט לאמץ דגל כחול לבן ועליו מגן דוד כדגלו הלאומי של עם ישראל .**
- לשם השגת "בית מולדת" הוחלט על ארבעה אמצעים :**
 - א. יישובה של א"י ע"י עובדי אדמה, בעלי מלאכה ואנשי מסחר .**
 - ב. ארגון היהדות כולה וליכודה ע"י מפעלים מקומיים וכללים בהתאם לחוקי כל ארץ וארץ .**
 - ג. הגברת הרגש הלאומי היהודי וההכרה הלאומית היהודית .**
 - ד. פעולות הכנה לשם קבלת הסכמת הממשלות, כדי להשיג את מטרת הציונות .**
- מצע זה היווה נוסחת פשרה בין תומכי דרכו של הרצל - הציונות המדינית, לבין "חובבי ציון" - תומכי הציונות המעשית .**

20. מהו המצע של התנועה הציונית? ומה היו האמצעים להשגת "בית מולדת"?

2. הוקמה הסתדרות ציונית עולמית, שהמוסד העליון שלה הוא הקונגרס הציוני. נקבעו מוסדותיה הנבחרים של ההסתדרות: הועד הפועל הציוני ונשיאותו, ההנהלה הציונית ונשיא ההסתדרות הציונית ועוד...

מוסדות ההסתדרות הציונית העולמית

המוסד	תפקידו
ההסתדרות הציונית	פעילות באגודות בחירת נציגים לקונגרס
הקונגרס הציוני	מתכנס כל שנתיים ובו מיוצג העם היהודי. קבלת החלטות על דרכה של התנועה הציונית. קביעת חוקה. בחירת חברי ועד הפועל. בחירת נשיא ההסתדרות הציונית.
וועד הפועל	מתכנס כל שנה. קבלת החלטות בין כינוס הקונגרס.

המוסד	תפקידו
וועד פועל מצומצם	פועל כל הזמן. מיישם את החלטות הקונגרס ואת החלטות וועד הפועל.
נשיא וועד הפועל	מנהל את סדר היום של הקונגרס. נציג התנועה הציונית מול מנהיגי העולם.
המשרד הארץ- ישראלי	יישום מדיניות וועד הפועל בארץ ישראל.
אוצר התיישבות היהודים	בנק שאחראי על איסוף כספים למטרות מימון פעולות התנועה הציונית.
קרן קיימת לישראל	אחראי על קניית אדמה ופיתוח ישובים בנגב.
חברת הכשרת הישוב	רכישת קרקעות בארץ ישראל עבור הקרן הקיימת לישראל. החברה עודדה התיישבות של עולים חדשים על הקרקעות שנרכשו.

21. חלקו את מוסדות ההסתדרות הציונית על פי הקריטריונים הבאים:

מוסדות התיישבותיים

מוסדות כלכליים

מוסדות פוליטיים

בקונגרס הציוני הראשון נבנתה המסגרת הארגונית המבצעת - ההסתדרות
הציונית העולמית. הציונות נעשתה לתנועה לאומית יהודית דמוקרטית
והמונית בעלת הקף פעולה רחב .

בעזרת הקונגרס, המוסד העליון של התנועה, **תכנן הרצל :**

א. לארגן את התעמולה הציונית בקרב הקהילות היהודיות .

ב. להשיג את המימון הדרוש לפעילות הציונית .

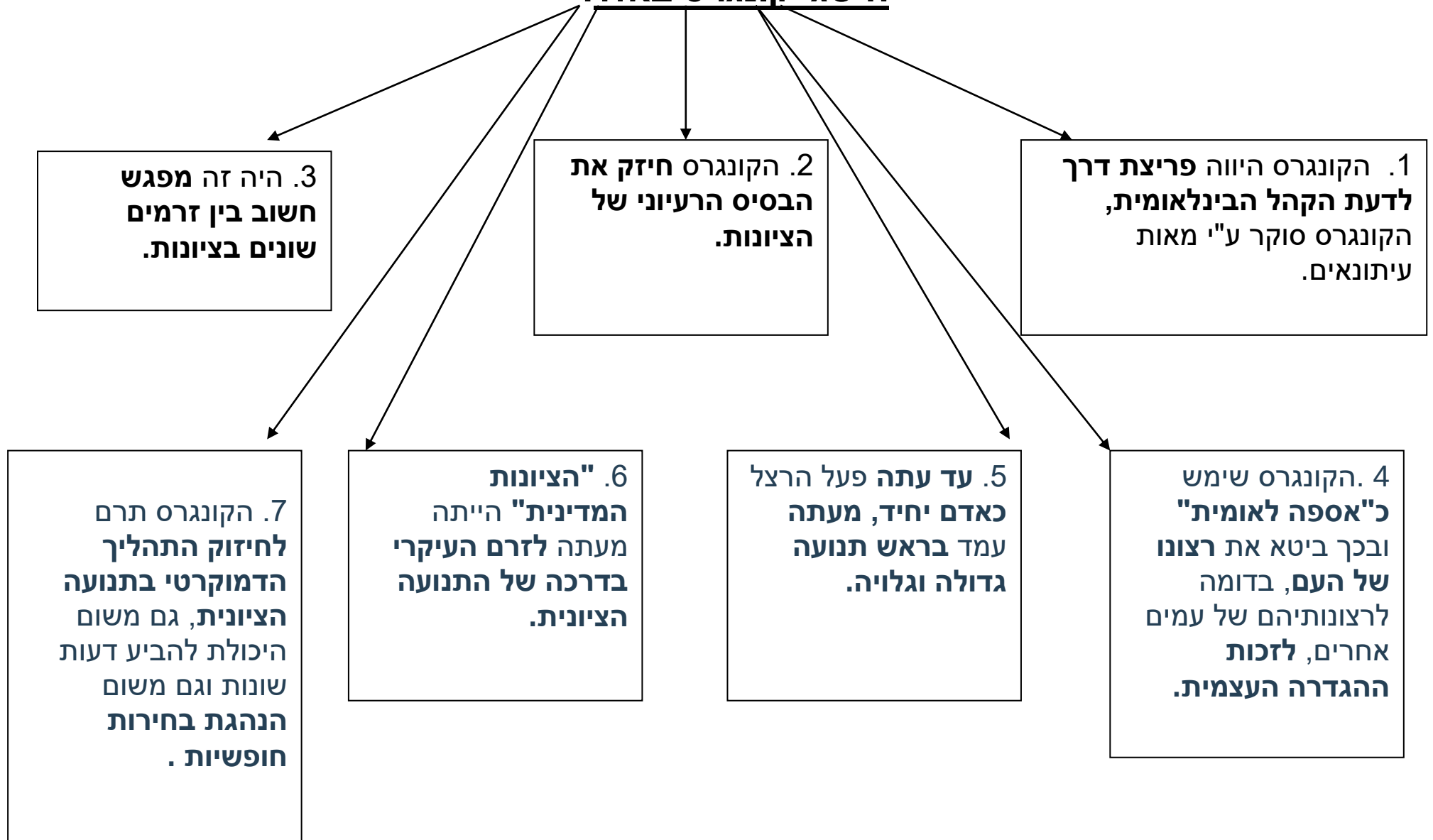
ג. לתכנן את הגירת היהודים ואת יישובם בארץ ישראל, לקראת קבלת "כתב
זכויות" (צ'רטר) מן הממשלה התורכית .

הרצל ראה את שאלת היהודים כבעיה פוליטית בינלאומית, ולכן הוא תיכנן את
הקונגרס במתכונת של **ישיבת פרלמנט יהודי**, ואת תפקידו **כנשיא הקונגרס**
ראה כתפקיד של ראש מדינה .

22. מה תכנן הרצל בעזרת הקונגרס?

23. מדוע לדעתכם ראה הרצל בשאלת היהודים בעיה פוליטית בינלאומית?

הישגי קונגרס באזל:

24. מהם לדעתך שני ההישגים החשובים של קונגרס באזל? נמק.

**הקונגרס הציוני הראשון השיג את היעדים שהרצל חתר אליהם.
הרצל כתב ביומנו מיד לאחר הקונגרס:**

... "אם אמצה את קונגרס באזל בדיבור אחד, שאזהר לא להגותו ברבים ? הריהו זה: בבאזל ייסדתי את מדינת היהודים אם אומר זאת היום בקול, יענה לי צחוק כללי. אולי בעוד חמש שנים, ובוודאי בעוד חמישים שנה, יודו בכך כולם. יסודה של המדינה, בעיקרו של דבר, טמון במאווי(ברצון) העם למדינה... טריטוריה היא רק התשתית הגשמית(תשתית חומרית); גם במקום שבו יש לה טריטוריה, תמיד המדינה היא משהו מופשט... יצרתי איפוא בבאזל את הדבר האבסטרקטי (המופשט) הזה, הנעלם, משום כך, מעיני רוב הבריות. (עשיתי זאת) בעצם באמצעים מזעריים. אט-אט דירבנתי את האנשים אל הלך-המחשבה של המדינה והקניתי להם את התחושה שהם האסיפה הלאומית ... המדינה כבר נוסדה בתמצית מהותה, ברצון העם להיות מדינה".

במילים שלנו...

גם אם לא זכה הרצל לראות בחייו את הקמת המדינה, הרי ללא ספק שבבאזל הונחו היסודות למדינת ישראל. הרצל מבחין בין טרטוריה שהיא הדבר החומרי, הפיסי, לבין מדינה שהיא גם רעיון מופשט התלוי בערכים, במדיניות וברוח.

מדינה היא שני הדברים יחד.

הרצל פתח פתח בקונגרס לרעיון המדיני שמתבסס גם על אידיאולוגיה וערכים.

מדינה מתחילה להיווסד קודם כל בתשתית הרעיונית וברצון של אומה להפוך למדינה. אם תיקח קבוצת אנשים שאינם שואפים להיות מדינה ותיתן להם טרטוריה, לא תיווצר מדינה.

25. מהי המדינה על פי הרצל. במה שונה הרעיון של טרטוריה

גשמית למדינה כרעיון מופשט?

26. לקונגרס באזל הייתה חשיבות הסטורית, מהי?

מתוך יומנו של הרצל

על השגיו של הרצל כמנהיג התנועה הציונית כותב ההסטוריון שלמה אבינרי:

"עניין היהודים" הפך, במידה לא מעטה כתוצאה ממאמציו הבלתי-נלאים והלא כל-כך מוצלחים של הרצל, מבעיה שולית הנידונה בשיחות של יושבי קרנות יהודים(רכילויות) או במוסדות פילנטרופיים,(מוסדות של נדבנים) לנושא של הפוליטיקה העולמית, והחזון של שיבת ציון מצא את דרכו מביטאונים יהודיים(עיתונים קטנים) בערים נידחות בתפוצות ישראל אל העיתונות העולמית, אל השגרירויות, הקנצלריות ומשרדי החוץ. לא היה עד אז אדם יהודי שהחל את דרכו כאלמוני לחלוטין ואשר הצליח תוך פחות מעשר שנים להגיע לשיחות עם הקיסר הגרמני, הסולטן התורכי, מלך איטליה, האפיפיור, ראשי הממשלה ושרי החוץ של גרמניה, אוסטרו-הונגריה ואיטליה, שר המושבות הבריטי, שרי הפנים והאוצר הרוסיים ועוד עשרות מדינאים אחרים.

"...ואילו הרצל נשען רק על כוח הרצון שלו, על יכולתו להדליק ניצוץ של התלהבות בלב אנשים יהודים ולא-יהודים כאחד, ובדרך זו הצליח, עם כל כישלונותיו וה"זיגזגים" של פעילותו, לשנות את מיקומה של הבעיה היהודית על מפת הפוליטיקה הבינלאומית ולהעלות את הצעת הפתרון המדיני לשאלת היהודים על במת ההיסטוריה העולמית. מעטים הם המנהיגים הלאומיים שהשיגו הרבה כל-כך בזמן קצר כל-כך ובאמצעים דלים כל-כך: ללא ליגיונות, ללא צבא, ללא מחתרת, ללא מעשי טרור, ללא כספים, ללא בריתות אסטרטגיות של ממש."

מתוך-דרכו של הרצל לגיבוש תודעה לאומית יהודית, פרופסור שלמה אבינרי

27. מה היו הישגיו של הרצל לפי דעתו של אבינרי.

לאחר הקונגרס הציוני הראשון פעל הרצל להקמתו של בנק ציוני, שנועד להיות הבסיס הכספי למשא-ומתן עם השלטון העות'מאני (תוכניתו הייתה לשלם תמורת הזיכיון (צ'רטר) להתיישב בארץ ישראל). הרצל חשב שעם סיומו המוצלח של המשא-ומתן יוקמו המוסדות הכלכליים הדרושים לפיתוחה של הארץ ולארגון תנועות העלייה וההתיישבות בה. הבנק, שנקרא "אוצר התיישבות היהודים", הצליח לגייס הון קטן בלבד, בשל התנגדותם של בעלי הבנקים היהודיים הגדולים באירופה לציונות המדינית.

28. לשם מה הוקם הבנק הציוני? ומדוע הושגו כספים מועטים?

פעילות המדינית של הרצל

הרצל החל בפעולה דיפלומטית ענפה באירופה למען השגת המטרה הציונית הראשונה-מדינת היהודים. הצלחת הקונגרס הציוני הראשון דרבנה את הרצל להמשיך בתנופת הפעילות הדיפלומטית שאותה החל קודם לכן. בפעילות זו שאף להגיע אל השלב הראשון בתכניתו להגשמתה של הציונות והוא:

הצהרה פוליטית בינלאומית בזכות הקמת מדינה לעם היהודי, ובשלב השני השגת צ'רטר ליהודים בארץ ישראל, (זיכיון להתיישבות יהודית) אשר יכיל את כל הערובות הפומביות- משפטיות הדרושות. הרצל העלה את רעיון הצ'רטר לאחר שהתברר לו שטרם נוצרו התנאים להקים מדינה יהודית ריבונית בא"י.

29. מה הייתה מטרתו של הרצל בפעילות הדיפלומטית שלו? למה

שאף להגיע?

פעילות דיפלומטית עם גרמניה

גרמניה הייתה המעצמה האירופית החשובה הראשונה, אשר בה ראה הרצל את ה"שחקן המרכזי" בהשגת המטרה הציונית. עוד בראשית דרכו ניסה הרצל להיפגש עם הקיסר וילהלם השני, כדי לשכנעו בצדקת הרעיון הציוני ולהשיג באמצעותו גישה לחצר השולטן התורכי בקושטא. גרמניה הייתה באותה עת המעצמה האירופית המקורבת ביותר לתורכיה מבחינה כלכלית וצבאית. לאחר שנה וחצי של ניסיונות ומאמצי שווא באמצעות אישים גרמניים רבי השפעה, נקרא הרצל, ששהה באמסטרדאם, אל הקונסוליה הגרמנית ושם נאמר לו שהקיסר הגרמני מוכן לפגוש את הרצל בעת ביקור הקיסר בירושלים.

30. מה היה תפקידה של גרמניה במאמציו המדיניים של הרצל?

תחנתו הראשונה של וילהלם השני במסעו לארץ ישראל הייתה קושטא.

באוקטובר 1898נסע הרצל לקושטא ונפגש שם לראשונה עם הקיסר. הקיסר הבטיח להרצל להיפגש אתו שנית בירושלים. הרצל ומלוויו עלו לירושלים במצב רוח אופטימי כדי להיפגש עם הקיסר.

ב – 2 בנובמבר 1898 נפגש הרצל עם הקיסר. טיעוניו של הרצל בפני הקיסר הגרמני:

-היווצרות מרכז יהודי בא"י הנאמן לגרמניה יסייע לחיזוק ההשפעה הגרמנית באימפריה העות'מאנית.

פתח להחדרת מוצרים גרמניים ולהעמקת קשרי המסחר עם האזור. -היהודים החיים בגרמניה יעברו לא"י, ובכך תיפתר בעיית האנטישמיות.

יחסו הצונן של הקיסר וחשאיותה של פגישה היסטורית זו, לפי הוראת פקידי הקיסר, גרמו להרצל להתפכח ולהבין שוילהלם נסוג מתמיכתו הראשונה בתכנית החסות הגרמנית על ההתיישבות היהודית בארץ ישראל.

הרצל עם הקיסר הגרמני

31. מה היו נמוקיו של הרצל בפני הקיסר הגרמני? האם הפגישה עם הקיסר הגרמני הביאה להישגים? נמק

פעילות דיפלומטית עם תורכיה

לאחר כשלון המגעים הדיפלומטיים עם גרמניה, החליט הרצל לפנות למנהיגי האימפריה העות'מאנית ללא מתווכים ולבקש צ'רטר בחסות תורכיה. חובותיה הכבדים של תורכיה למעצמות אירופה היו תמצית המשא ומתן שקיים הרצל עם השלטון התורכי. הוא הגה רעיון, כי התנועה הציונית תסייע לתורכיה לסלק את חובותיה, ותמורת זאת יקבלו הציונים צ'רטר להתיישבות יהודית בא"י בחסות תורכית.

32. מדוע חשב הרצל שמגעיו עם תורכיה יקדמו את הרעיון הציוני?

חמש פעמים ביקר הרצל בקושטא למטרותיו הפוליטיות. השולטן הציע לו, תמורת סיוע כספי נכבד. ליישב יהודים בסוריה, ארם נהריים, אנטוליה, או בכל מקום אחר באימפריה העות'מאנית - מלבד בארץ ישראל. הרצל דחה הצעות אלה והמשיך במאמצים לגייס כספים למאן הצ'רטר, מתוך תקווה שכך אפשר יהיה לשנות את פני הדברים בקושטא. ביולי 1902 הוזעק בדחיפות לקושטא. התברר לו כי המשא ומתן הממושך, שניהלו עמו התורכים, היה למעשה תכסיס השהייה מתוכנן, שנועד לאפשר להם להתקדם במקביל במגעייהם עם הצרפתים, ולהשיג מהם את התנאים הטובים ביותר שישרתו את האינטרסים של תורכיה.

הרצל מבקר בשוק בקושטא

33. מה היו תוצאות מגעיו הדיפלומטים של הרצל עם התורכים?

לכישלון המשא ומתן של הרצל עם התורכים היו כמה גורמים:

1. נראה שחלק מהכישלון יש לזקוף לחובת **הבנקאים והגבירים היהודיים במערב אירופה**. סירובם של אנשי הכספים היהודיים להשקיע מהונם במפעל הציוני **החליש את עוצמת המיקוח של הרצל**.

2. השולטן התורכי מתחילת מגעיו עם הרצל **לא ראה בו שותף רציני לעסקה**, לנוכח **ההתנגדות התורכית העקרונית להתיישבות ציונית בעלת מסגרת מדינית – עצמאית בארץ ישראל**.

3. חלק מהכישלון נעוץ ב**טקטיקה** שבה נקט הרצל עצמו. המשא ומן עם התורכים **לא היה מציאותי** מבחינת יכולתה של התנועה לבצע עסקה פיננסית מורכבת ומסובכת כזו.

34. מה היו הגורמים לכישלון המשא ומתן של הרצל עם התורכים?

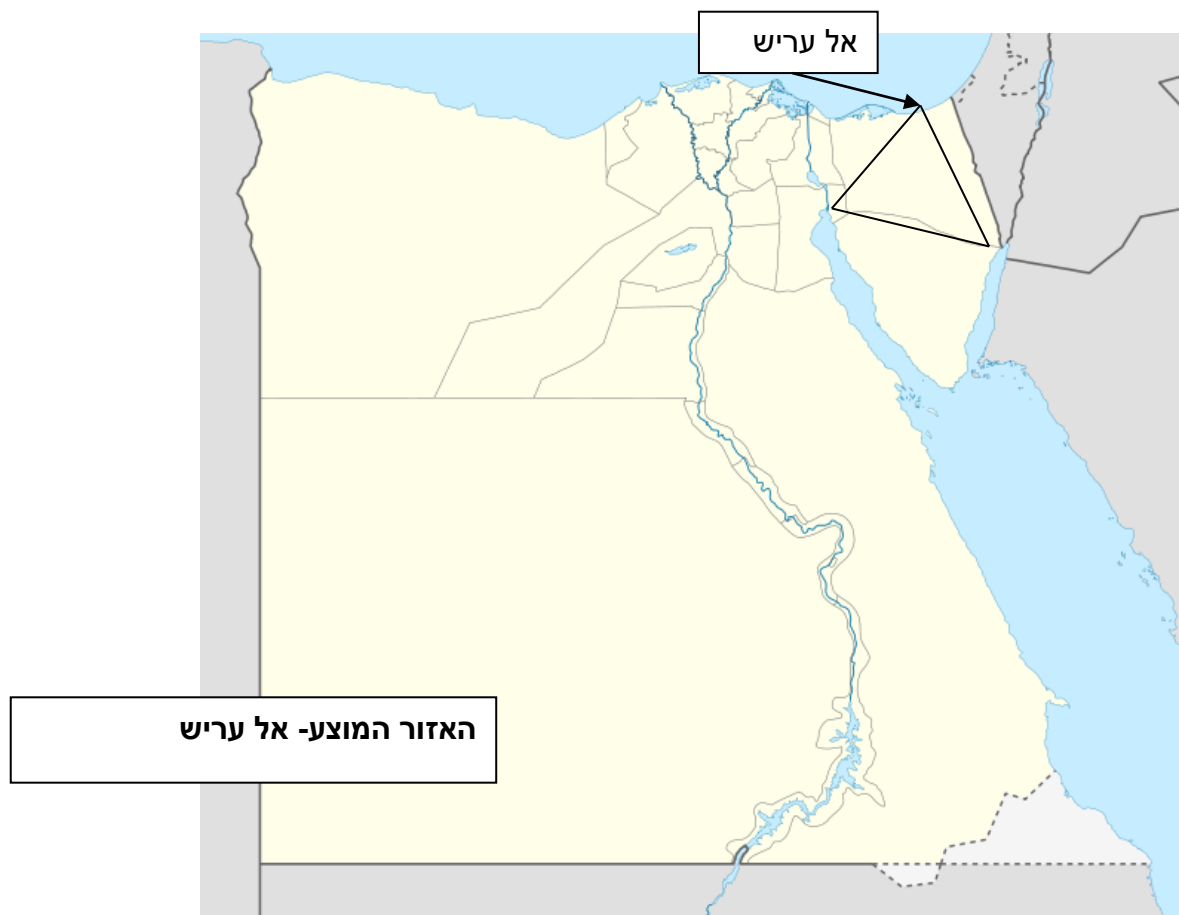
פעילות דיפלומטית עם ברטניה

כישלוננו של הרצל בהשגת הצ'רטר על ארץ ישראל מהאימפריה העות'מאנית לא הרפה את ידיו. הוא הפנה **ליעד הבא - בריטניה**. **ההגירה הגדולה של יהודים** לאנגליה בסוף המאה ה - 19 **החלה להדאיג את ראשי השלטון הבריטי**, מחמת ההתנגדות שהתעוררה בדעת הקהל להמשך כניסת המהגרים היהודים. לאחר דיונים בפרלמנט ובעיתונות **מינה הפרלמנט "ועדה ממלכתית" לבדיקת שאלת ההגירה**. הועדה **זימנה את הרצל**, כמנהיג התנועה הציונית, להעיד בפניה בנושא **שאלת ההגירה היהודית**.

הרצל העריך כי הויכוחים שנוצרו סביב שאלת ההגירה מספקות
הזדמנות טובה לשכנע את ראשי הממשל הבריטי לתמוך ברעיון
מדינת היהודים. בעדותו בפני הועדה השמיע לראשונה בפומבי
רעיון, שהגה כבר קודם לכן, בדבר התיישבות יהודית בטריטוריה
שבשליטה אנגלית בסמוך לא"י- קפריסין או אזור בחצי האי סיני,
כמקלט זמני להמוני היהודים הנרדפים. הרצל ראה זאת כתחליף
ארעי עד שיבשילו התנאים לצ'רטר על א"י.

35. מדוע פונה הרצל לברטניה במגעיו הדיפלומטים? מה הוא מקווה
להשיג?

ממשלת בריטניה שמעה את הרעיון של הרצל והציעה להרצל לקבל
שטח במצרים שנקרא "אל-עריש". (באותה תקופה מצריים הייתה
קולוניה = מדינת חסות, של בריטניה).
הרצל ויהודים נוספים התלהבו מהצעה זו בגלל שאזור זה במצרים
הוא חלק מארץ ישראל והם קיוו בהמשך לקבל עוד חלקים מהארץ.

הצעה זו נכשלה לבסוף בגלל 2 סיבות:

☀ **חוסר מים** – באזור זה אין מים ואין אפשרות להביא מים ממקום אחר.

☀ **ממשלת מצרים – לא הסכימה לרעיון**, והבריטים לא רצו לצאת כנגד רצונם.

הרעיון ליישב את הפליטים היהודים ממזרח אירופה בחצי האי סיני בחסות בריטית לא יצא, גם הוא, אל הפועל.

המשלחת לחקר אל עריש, 1903

36. מדוע התלהב הרצל מהצעת אל עריש? ומדוע ההצעה נכשלה?

וכך כותב הרצל...

"...בדרום מזרח הים התיכון יש לאנגליה קניין שבשעה זו אין לו ערך וכמעט אין בו אוכלוסים (אוכלוסיה), והוא רצועת החוף של אל-עריש וחצי-האי סיני. אם תרשה אנגליה להקים שם מושבה יהודית, תוכל רצועת החוף הזאת להיעשות מקום מקלט, בית מולדת, ליהודים הנדכאים בעולם כולו.

זה זמן רב אני נושא ונותן בשם התנועה הציונית עם ממשלת טורקיה על מסירת חלק מארץ ישראל. משא ומתן טורקי הוא עניין ממושך ובדעתי להמשיך בו עם השולטאן, הנוטה לי אישית חסד, ולו כדי שלא יתעורר ספק קל שבקלים באשר להיותה של ההתיישבות באל עריש וכו' שוחרת שלום, אם אכן תאושר."

(עניין היהודים : ספרי יומן [1895-1904] , מהיומן, 24.10.1902 ; ב' , 80)

37. מה הנימוק של הרצל לקבלת הצעת אל עריש, על פי קטע

המקור?

מוסיף הרצל וכותב...

"תוכנית סיני שלי כולה נכשלה... הרבה זמן והרבה טרחה וגם קצת כסף ירדו לטמיון, אבל לא נפלתי ברוחי. כבר יש לי תוכנית אחרת... קישיניוב לא נסתיימה (פרעות קישיניוב שברוסיה). התוצאות עוד יבואו. על פי הדיווחים שקיבלתי, פחד אימים אוחז ביהודי רוסיה, בעקבותיו תבוא תנועת הגירה גדולה. לאן? לאמריקה? לאנגליה?"

(עניין היהודים : ספרי יומן [1895-1904] , מכתב ללורד נתנאל רוטשילד ,

30.5.1903; ג', 182)

38. כיצד מגיב הרצל לכשלון ההצעה ומדוע?

גם לאחר כשלון תכנית אל עריש המשיך הרצל לחפש פתרונות ביניים למצוקת היהודים. שר המושבות הבריטי הציע להרצל את אוגנדה שבמזרח אפריקה. באפריל 1903 דחה הרצל את הצעתה של בריטניה ליישב יהודים בחבל ארץ באפריקה המזרחית (תוכנית אוגנדה).

ואולם, בינתיים הגיעו ידיעות על הפרעות שנערכו ביהודי קישינב, והתעורר צורך בהצלתם הדחופה. לפיכך, הרצל הסכים להמשיך במשא-ומתן עם ממשלת בריטניה גם על יסוד תוכנית אוגנדה, שכן חשב שאוגנדה יכולה לשמש מקום מקלט זמני ליהודים פליטי אירופה המזרחית והניח שאוגנדה תשמש גם כעין משען למרכז העתיד לקום בארץ-ישראל.

39. מהי ההצעה החדשה שהוצעה להרצל? מה הייתה תגובתו

הראשונה ומדוע שינה אותה?

באוגוסט 1903 נמסרה הודעתה של ממשלת בריטניה בדבר הסכמתה העקרונית להקמת מושבה יהודית אוטונומית באפריקה המזרחית תחת שלטונו של מושל יהודי ובהנהלתה העליונה של בריטניה. הרצל הביא את תוכנית אוגנדה לקונגרס הציוני השישי, שהתכנס בבאזל באוגוסט 1903.

הרצל הודיע במפורש שאין הצעה זו באה לשנות דבר בעניין המטרה הסופית של הציונות - התיישבות בארץ-ישראל - ואף-על-פי-כן עוררה התוכנית תסיסה והתנגדות נמרצת בקונגרס, בייחוד בקרב הצירים מרוסיה, שראו בכך בגידה בארץ-ישראל. כשהוחלט למרות התנגדותם לקדם את נושא ההתיישבות באפריקה המזרחית, עזבו המתנגדים את אולם הקונגרס. בשיחה עם הצירים שפרשו הצהיר הרצל לפניהם שלא הפסיק אף לרגע אחד את מאמציו להשגתה של ארץ-ישראל, והיא הייתה ותהיה לעולם מטרתה של הציונות, וכך עלה בידיו למנוע את פילוגה של התנועה. בישיבת הסיום של הקונגרס, שבה השתתפו כל הצירים, הצהיר חגיגית: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני."

40. מדוע עוררה התוכנית התנגדות בקרב נציגים בקונגרס הציוני?

41. מה הייתה תגובתו של הרצל?

מתוך נאומו של הרצל בקונגרס הציוני השישי:

"חברי הממשלה הבריטית... הציעו לי... מיד להעניק לנו שטח אדמה אחר, במקום השטח הקודם, לשם ההתיישבות היהודית. חבל הארץ החדש אין לו אותו ערך היסטורי, דתי - פיוטי וציוני, שהיה עוד גם לחצי-האי סיני, אבל אינני מטיל ספק, כי הקונגרס, כנציגם של ההמונים היהודים, יקבל גם את ההצעה החדשה ברחשי תודה חמים ביותר. ההצעה פירושה הקמת יישוב יהודי אוטונומי במזרח אפריקה...

לא הייתי רוצה להקדים את הקונגרס בקביעת עמדה בנוגע למדיניות, שהתנועה הציונית צריכה לנקוט בה נוכח ההצעות האלה, אולם - אם כי לא ייתכן, כמובן, שתהיה לעם ישראל שום מטרה סופית אחרת מלבד ארץ ישראל, ואם כי, יהיה גורלה של ההצעה מה שיהיה, השקפותינו על ארץ אבותינו אינן ניתנות לשינוי ולא תשתנינה לעולם - ובכל זאת יכיר הקונגרס, לאיזו התקדמות בלתי רגילה זכתה תנועתנו על ידי המשא ומתן עם הממשלה הבריטית..."

(בפני עם ועולם : נאומים ומאמרים ציוניים , נאום הפתיחה בקונגרס הציוני

השישי, 23.8.1903; ב', 224)

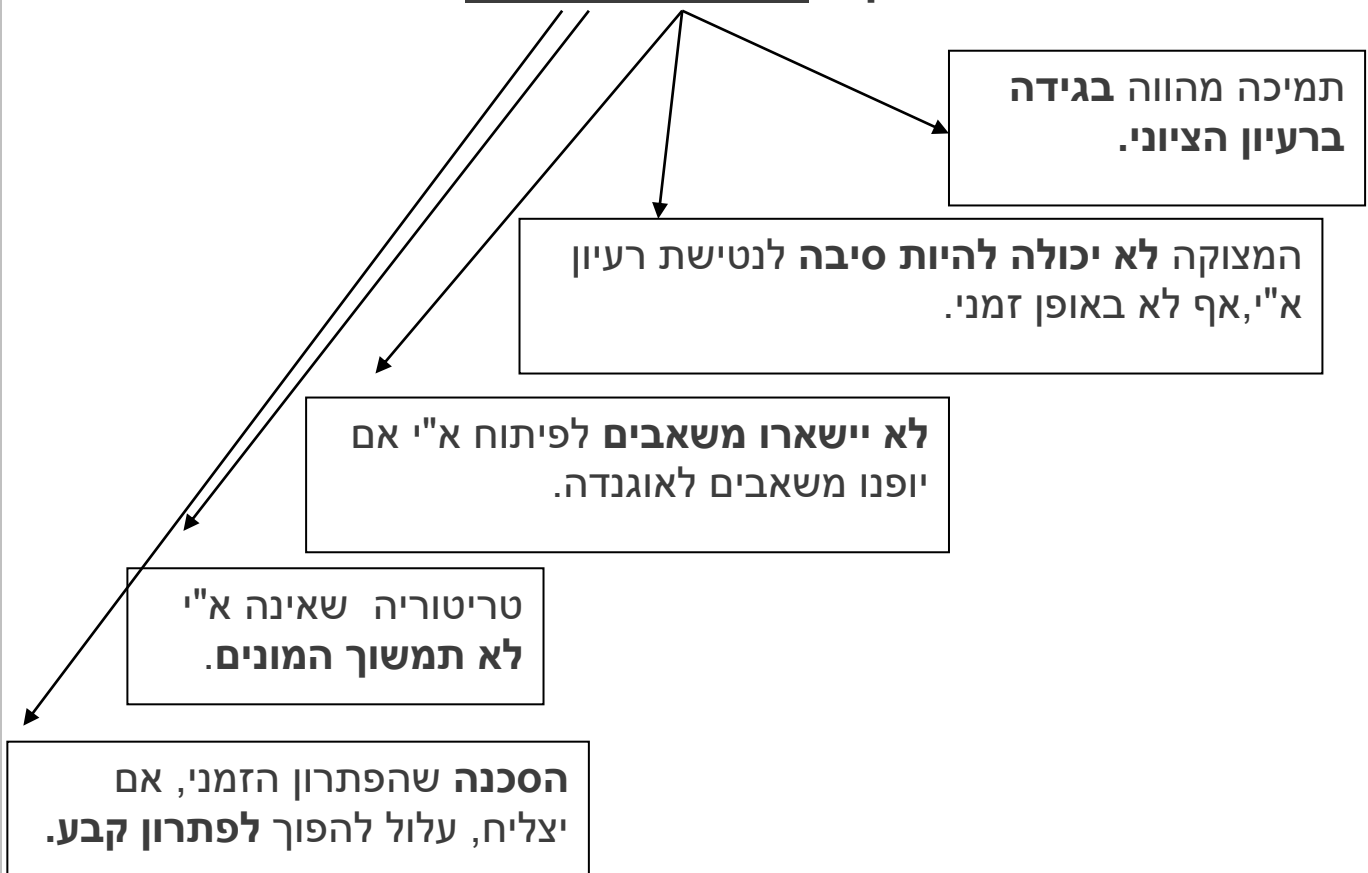
42. מה אומר הרצל בנאומו על הצעת אוגנדה?

נימוקים בעד הצעת אוגנדה:

43. מהם הנימוקים בעד הצעת אוגנדה?

נימוקים נגד הצעת אוגנדה

44. מהם הנימוקים נגד הצעת אוגנדה?

45. באילו נימוקים אתה תומך? מדוע?

בסופו של דבר מחליט הקונגרס השישי לשלוח לאוגנדה משלחת שתחקור את האפשרויות שם.

סיום פרשת אוגנדה

למרות שהתקבלה בקונגרס ההחלטה לשלוח ועדה לבדיקת אפשרות ההתיישבות באוגנדה, המשיכו "ציוני ציון" בפעילות נמרצת נגד התוכנית, ואף שלחו שלחו אולטימטום להרצל בו דרשו שהסתדרות הציונית לא תטפל בשום תוכנית להתיישבות שאיננה בא"י.

בינתיים חזרה בה הממשלה הבריטית מהצעתה בעקבות ויכוח שהתחולל באנגליה בעניין התוכנית. גם הועדה שחזרה בינתיים מצאה את התנאים להתיישבות כבלתי ראויים.

46. מהם הגורמים אשר הביאו לכשלון הצעת אוגנדה?

בתחילת נובמבר 1903 התכנסו בחרקוב חברי הוועד הפועל הציוני מרוסיה כדי לדרוש מהרצל התחייבות בכתב על הסתלקותו מתוכנית אוגנדה ומכל הצעה להתיישב מחוץ לארץ-ישראל. הרצל סירב לקבל את שליחיהם. לאחר חודשים של מאבק קשה וויכוח חריף בעיתונות הציונית ובאספות עם, החליט הרצל לכנס את הוועד הפועל הציוני הגדול לשם בירור המחלוקת. הכינוס התנהל בווינה באפריל 1904 בדיונים הסוערים הצהיר הרצל לפני חברי הוועד הפועל שהוא מוסיף לשמור אמונים לארץ-ישראל, והצליח להרגיע את האופוזיציה ולשמור על האחדות של ההסתדרות הציונית. בישיבת הוועד הפועל הציוני ב-1904 חזר והדגיש הרצל את נאמנותו לא"י.

47. מדוע התכנסו חברי ועד הפועל הציוני בשנת 1903, ומה דרשו מהרצל? כיצד נהג הרצל?

48. מה התרחש בכינוס ועד הפועל הציוני בשנת 1904?

וכך אומר הרצל:

"מאשימים אותי כי בגדתי בציון... אל אלוהים יודע במה מאשימים אותי..."

אני אחזתי בשתי ידי בהצעת הממשלה הבריטית בדבר אוגנדה...
משום שראיתי כי גדלה המצוקה, תכפו הצרות, כי דרוש להציל ולהושיע תכף שני מיליון יהודים סובלים רעב, קור ומחסור... **היכולתי לדחות את הצעת הממשלה הבריטית בקש, ולבטלה בלי שים לב אליה כראוי?**

אילו עשיתי כזאת, כי אז הייתי כחוטא וכפושע בעיני, שאין לו סליחה."

(בפני עם ועולם : נאומים ומאמרים ציוניים , ראיון אחרון לראובן בריינין,

25.12.1903; ב' , 383 - 384)

**49. מדוע טוען הרצל שלו דחה את הצעת אוגנדה היה נחשב בעיני
עצמו חוטא ופושע?**

סוף דבר.....

ועידת התפייסות עם נציגי ועד הפועל הייתה מפעלו הגדול האחרון של הרצל למען התנועה הציונית. מלחמותיו הקשות ועבודתו המאומצת למען הציונות החלישו את לבו. הרצל נפטר באוסטריה בשנת 1904.

בזכות פעילותו של הרצל קיבל העם היהודי הכרה כאומה בין האומות ונפתחה לפניו תקופה חדשה. הרצל הפך את התנועה הציונית לתנועה עולמית, וההסתדרות הציונית הקנתה לה דמות של ארגון מדיני המייצג את העם היהודי. מכאן הוליכה דרך ישירה להצהרת בלפור (1917) ולייסודה של מדינת ישראל . בספרו "אלטנוילנד (1902) "צפה הרצל התרחשויות עתידיות בחיי העם במולדתו. הוא קרא לפיתוחה של הארץ בעזרת המדע והטכנולוגיה והטיף לסבלנות ולסובלנות בכל התחומים, ובכלל זה ביחסים בין האוכלוסייה היהודית לאוכלוסייה הערבית. המוטו של הספר, "אם תרצו - אין זו אגדה", נעשה סיסמא לתנועה הציונית כולה.

50. ציין מהי תרומתו של הרצל לתנועה הציונית?

51. מדוע לדעתך אמירתו של הרצל: "אם תרצו אין זו אגדה" הפכה לסימטת התנועה הציונית?

בצוואתו ביקש הרצל שיקברוהו ליד קבר אביו בווינה, עד שהעם היהודי יעביר את עצמותיו לארץ-ישראל. באוגוסט 1949 הועברו עצמותיו להר- הרצל שבירושלים. לשם הועברו גם עצמות הוריו ואחותו. יום מותו, כ' בתמוז, הוא יום זיכרון לאומי במדינת ישראל ולציונים בכל העולם.

בשנת 1905 , לאחר מותו של הרצל, התכנס הקונגרס ה-7 בבאזל
ובו הורדה ההצעה להתיישבות באוגנדה ונקבע שהיעד היחיד של
התנועה הציונית הוא א"י.

העברת עצמותיו של הרצל לירושלים

קברו של הרצל בהר הרצל

סיכום פעולותיו העיקריות של הרצל

1. באפריל 1895 נפגש עם הברון הירש (נדבן יהודי ידוע). הירש דחה את הרצל ותוכניותיו על הסף.
2. 1895 פרסם את ספרו מדינת היהודים. הרצל הוציא את הספר לאור בכוחות עצמו ב-500 עותקים.
3. האורתודוקסים במערב דחו אותו, וגם הרפורמים דחו אותו. הרצל הוצג כאדם בלתי אחראי ושקרן.
4. יהודים במזרח אירופה, ציונים ותיקים, קיבלו את הרצל ורעיונותיו בהתלהבות.
5. 1897 הקונגרס הציוני הראשון בבזל.
6. תכנית בזל - הציוניות שואפת להקים לעם ישראל בית מולדת בארץ ישראל.
7. הרצל מבקש להשיג "צ'רטר" (זכיון) לפני ביצוע של התיישבות יהודית המונית.
8. 1898 - הקונגרס הציוני השני, הרצל ייסד את העיתון "די וולט", עיתונה הרשמי של התנועה הציונית, מכספו.
9. אוגוסט 1898 פגישה עם הסולטן עבדול חמיד. הרצל ביקש לחסל את החוב החיצוני של תורכיה בתמורה לקבלת השטח של א"י להתיישבות יהודית.
10. 1901 פגישה שניה עם הסולטן. נובמבר 1898 פגישה עם קיסר גרמניה וילהלם השני בירושלים. כדי שהקיסר יקדם את רעיונותיו אצל הסולטן התורכי.
11. 1901 פגישה שניה עם הסולטן.
12. 1902 שיחות עם שר החוץ הבריטי, בדבר תכנית אל-עריש. המצרים דחו תכנית זו בגלל בעיית המים.
13. אפריל 1903 שיחות עם הבריטים על תכנית אוגנדה.
14. אוגוסט 1903 פגישה עם שר הפנים הרוסי, האנטישמי, פלבה, לאחר הפרעות שהתרחשו בקישנב.
15. קיץ 1903 הקונגרס הציוני השישי - "קונגרס אוגנדה" - הקונגרס הציוני האחרון שקיים הרצל.
16. 1904 הרצל מת בן 40 משברון לב, מבלי להשיג את הצ'ארטר.

שאלות בגרות

1. ההיסטוריון ש' אבינרי כותב: "הרצל היה הראשון שפרץ את מחסום דעת הקהל היהודית והעולמית, והפך את עניין הפתרון הלאומי לשאלת היהודים... לעניינה של דעת הקהל העולמית..." (הרעיון הציוני לגוונים עמ' 106-107)

א. אילו פעולות של הרצל פרצו את מחסום דעת הקהל היהודית והעולמית?

ב. מה היו הישגיו של הרצל? מהו ההישג המרכזי לדעתכם?

**ג. מדוע לדעתכם נקראת התפיסה הציונית של הרצל בשם- ציונות
מדינית?**

2. הרצל היטיב לתאר את המשאבים הנפשיים ואת תעצומות הנפש

הנדרשים ממנהיג:

"את מה שהשגתי אני, יידעו להעריך רק כשיבוא מנהיג אחר.
עמדתי איתן בימים הרעים ביותר, שליו בימים הטובים ביותר. **צריך גם עוד סגולות: לשתוק** ברגע שאפשר **להלהיב** על ידי מילה אחת. לקיים את **אומץ ליבם של הבריות**, גם בשעה **שבליבך אמרת נואש**. לשמור תמיד על **רוח טובה כלפי חוץ** גם כשהמצב קשה, להתהלך עם נבלים, להיות חשוף לקבצנים ולהידחות על ידי רברבנים. **הקבצנים היו נוהגים כרברבנים אילו היה להם כסף**, ולהיפך. ועל כל אלה ? קנאה, בגידה, התקפות זדוניות והיעדר שכר ? שהרי רק מפני שאני רודף כבוד עשיתי זאת, לא כן?"

מה נדרש ממנהיג. לפי דברי הרצל?

הרצל בשירים

ג. ציונות בלי מרכאות

מילים: דן אלמגור

לחן: שלמה ארצי

ולכן, לכן אני גם היום עוד ציוני
זה אולי לא הגיוני...

בחדרו הקטן במלון הישן
ישב גבר צעיר שחור שיער וזקן
ישב וכתב רעיון מטורף
מדינת היהודים קום תקום
הוא ידע לחלום ולהלהיב אנשים
אך ידע שצריך כל חלום להגשים
ולכן הוא כינס את עמו לקונגרס
ודיבר עליהם ציונות.

הוא אמר להם: "אני, תסלחו לי,
ציוני זה אולי לא הגיוני, אבל זה מה
שאני".

והם באו כולם לאותו הקונגרס
והקשיבו לאיש הנלהב, התוסס
האומר: "די לחלום! כי הגיע היום
לעשות מעשים של ממש".
כך נולדה לה לפתע תנועה חדשה
שדיברה ועשתה ציונות בלי בושה
והעם הנדהם התבונן בה נרגש
וזקף את ראשו מחדש.

כך חלפו השנים ואותה התנועה
לא שקטה ולא נחה אפילו שעה
וכל מה שעשתה כבר נחקק ונרשם
בדברי תולדותיו של העם!
והיום כששמים מסביב מרכאות
מבטה העיקש שוב פונה לבאות
היא אומרת לעם: "החלום עוד לא
תם יש ויש פה עוד מה לעשות".

3.א. כיצד מוצגת דמותו של הרצל בשיר?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ב. מדוע היה זה "לא הגיוני" להיות ציוני בזמנו של הרצל **ומה** משמעות התופעה לגבי מי שכן היה ציוני?

[illegible]

ג. הרצל אמר כי "הציונות היא אידיאל אין סופי...וכי גם לאחר השגת ארץ ישראל לא תחדל מלהיות אידאל, כי בציונות כפי שאני מבין אותה כלולה לא רק שאיפה אל כבדת ארץ מובטחת כחוק בשביל עמנו...אלא גם השאיפה לשלמות מוסרית ורוחנית".

כיצד מתייחס כותב השיר לדברים אלה של הרצל ומה הביטוי שניתן להם בשיר?

ד. "לכן אני גם היום עוד ציוני" האם אתם מזדהים עם עמדתו של כותב השיר? הסבירו את עמדתכם ונמקו אותה

בבליוגרפיה

1. ד"ר קציעה אביאלי-טביביאן, מסעות בזמן -לאומיות במבחן, מט"ח.
2. אליעזר דומקה, חנה אורבך, צפריר גולדברג. הלאומיות ראשית הדרך, מרכז זלמן שזר
3. ילקוט למורה להיסטוריה, תכנית לימודים לחטיבה העליונה, ירושלים תשס"ז
4. תולדות, אתר הסטוריה, מט"ח, <http://toldot.cet.ac.il/>
5. חוברות היסטוריה, נעה ויינסברג
6. פרויקט בן יהודה, <http://www.benyehuda.org>

